

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Гуманітарно-педагогічний факультет
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Проректор з науково-педагогічної роботи
та розвитку**

С. М. КВАША

2022 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні Вченої ради гуманітарно-
педагогічного факультету

Протокол № 8 від «15» квітня 2022 р.

Декан факультету **Інна САВИЦЬКА**

на засіданні кафедри педагогіки

Протокол № 6 від «04» квітня 2022 р.

Завідувач кафедри

Руслан СОПІВНИК

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПЕДАГОГІКА ТА УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ»**

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ : для всіх спеціальностей

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТРЕТІЙ (ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ) РІВЕНЬ

КАФЕДРА: Педагогіки

РОЗРОБНИКИ: доктори педагогічних наук, професори кафедри педагогіки
Ніколаєнко Станіслав Миколайович, Сопівник Руслан Васильович, Васюк Оксана
Вікторівна, Буцик Ігор Михайлович; кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки Маценко Леся Миколаївна

Київ – 2022

1. Опис освітнього компонента

Педагогіка та управління закладами вищої освіти

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь			
Галузь знань	для всіх галузей знань		
Освітньо-науковий рівень	Третій		
Освітній ступінь	доктор філософії		
Спеціальність	для всіх спеціальностей		
Освітньо-наукова програма	для всіх ОНП		
Характеристика навчальної дисципліни			
Вид	обов'язкова		
Загальна кількість годин	120		
Кількість кредитів ECTS	4		
Кількість змістових модулів	Два		
Курсовий проект (робота)	Не передбачено		
Форма контролю	Залік (1 курс денна, заочна та вечірня форми навчання)		
Показник навчальної дисципліни для денної, заочної та вечірньої форми навчання			
	денна форма навчання	заочна форма навчання	вечірня форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1	1
Семестр	1	1	1
Лекційні заняття	20	20	20
Практичні, семінарські заняття	20	20	20
Лабораторні заняття			
Самостійна робота	80	80	80
Індивідуальні завдання			
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	-	4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» є підготовка аспірантів як майбутніх науково-педагогічних працівників, наставників академічних груп до здійснення навчально-виховної і науково-методичної роботи, проведення різноманітних заходів, що сприяють соціальному розвитку молоді, яка навчається; отримання сучасних знань із правових засад створення та діяльності закладів вищої освіти України, а також формування відповідних умінь та навичок щодо застосування на практиці норм чинного законодавства в роботі на посадах у закладах світи.

Завданнями освітнього компонента є озброєння аспірантів методологією педагогічної науки, знаннями основних педагогічних категорій і понять, закономірностей функціонування системи вищої освіти і її складників (освітній процес, управління, викладач, здобувач вищої освіти тощо), ознайомлення з інноваційними технологіями, формами організації, методами, засобами навчання, виховання, управління в системі вищої освіти; розвиток практичних умінь і навичок творчого дослідницького підходу до організації педагогічної діяльності в умовах закладу вищої освіти.

Предметом освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» є процес створення і функціонування дійсних відношень здобувачів вищої освіти, які забезпечують можливість формування духовно багатого, добропорядного, свідомого громадянина, фахівця вищої кваліфікації різних галузей народного господарства, науки, техніки, культури, освіти тощо, патріота України.

Освітній компонент «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» має міждисциплінарний характер. Він в межах ОНП інтегрує відповідно до свого предмету знання з інших освітніх і наукових галузей, зокрема філософії науки, методології та організації наукових досліджень тощо.

Освітній компонент «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» є обов'язковим освітнім компонентом освітньо-наукової програми третього рівня вищої освіти за всіма спеціальностями.

Результатами навчання, якими повинен опанувати здобувач після вивчення дисципліни є:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність вирішувати проблеми в освітньому процесі;
- здатність до комунікації, командної роботи, гнучкості, адаптивності, креативності, поціновування й прояву високої професійної культури, етики, міжособистісних навичок;
- комплексність і системний підхід до проведення наукових досліджень на рівні доктора філософії;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність генерувати нові науково-теоретичні та практично спрямовані ідеї (креативність);
- комплексність у прийнятті обґрунтованих рішень;
- комплексність у розробці та реалізації наукових проєктів і програм;

- комплексність у володінні інформацією щодо сучасного стану і тенденцій розвитку світової і вітчизняної освіти;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації із навчальних і наукових джерел.

Після опанування освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії **повинен знати:**

- сутність освітнього процесу, виховання та освіти;
- основні напрями та принципи, методи та форми навчання та виховання;
- принципи формування змісту освіти та навчання;
- підходи до оцінювання успішності в навчанні, результативність;
- теоретичні аспекти формування законодавства про надання послуг у сфері освіти;
- правову характеристику закладу вищої освіти;
- перелік нормативно-правових актів, які входять до законодавчої бази закладів вищої освіти;
- майнову та фінансову основи діяльності суб'єктів господарювання у ЗВО;
- нормативно-законодавчі акти, що забезпечують діяльність керівника ЗВО, орієнтовні посадові обов'язки керівника ЗВО, структуру апарата управління ЗВО та роль керівника в його вдосконаленні;
- методи аналізу ефективності управління навчально-виховним процесом;
- сучасні технології та стилі управління;
- умови планування роботи ЗВО на навчальний рік;
- моделі та умови прийняття управлінських рішень;
- етичні норми та критерії оцінювання управлінської діяльності керівника ЗВО;
- **здобувач повинен уміти:**
 - виявляти педагогічні проблеми в організації навчання і виховання;
 - здійснювати характеристику навчальних і виховних процесів;
 - оптимально добирати організаційні форми, методи, прийоми, засоби та принципи навчання, виховання та контролю;
 - оперувати положеннями законів України, підзаконних нормативних актів, що приймаються у встановленому порядку органами державної влади та місцевого самоврядування;
 - аналізувати зміст нормативно-правових актів, визначати їх недоліки та надавати пропозиції щодо їх удосконалення;
 - раціонально планувати та організовувати навчально-виховний процес;
 - використовувати технології продуктивного управління;
 - приймати оптимальні педагогічні рішення та впроваджувати ефективні технології управління у ЗВО;

- планувати роботу ЗВО на навчальний рік, розробляти план перспективного розвитку ЗО;
- складати професіограму керівника ЗО.

Основними організаційними формами дисципліни «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» є: лекції, практичні, самостійна робота, виконання індивідуальних завдань та контрольні заходи (поточний контроль, підсумковий у формі тестів).

Для засвоєння знань і формування вмінь, що передбачаються внаслідок вивчення освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» можуть бути використані такі форми індивідуальних завдань: підготовка рефератів, доповідей, мультимедійних презентацій.

Самостійна робота є основним засобом засвоєння аспірантами матеріалу в час, вільний від аудиторних занять. Вона передбачає опрацювання монографій, авторефератів, дисертацій, посібників, підручників, інших навчально-методичних джерел, актів чинного законодавства у сфері освіти. Самостійна робота регламентується робочим навчальним планом і становить 80 годин, тобто 2/3 загального обсягу навчального часу для вивчення дисципліни «Педагогіка та управління закладами вищої освіти».

Залік є формою підсумкової атестації, що полягає в оцінці засвоєння аспірантом теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних та під час самостійної роботи) з освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти».

Згідно з навчальним планом **бюджет навчального часу** на вивчення дисципліни «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» становить 120 годин: для денної, заочної та вечірньої форм навчання: 20 год. лекції, 20 год. практичні, 80 год. самостійна робота.

Форма підсумкового контролю залік за результатами поточного та підсумкового контролю.

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Педагогіка та управління закладами вищої освіти»

Модуль 1. Педагогіка вищої школи

Тема1. *Педагогіка вищої школи як галузь педагогіки. Студент закладу вищої освіти як об'єкт і суб'єкт навчання. Викладач закладу вищої освіти як організатор освітнього процесу ЗВО*

Основні педагогічні категорії («виховання», «навчання», «освіта»). Педагогіка як наука. Система педагогічних наук. Педагогіка вищої школи як галузь педагогіки, предмет та завдання. Сутність педагогічного процесу у вищій школі та його закономірності. Зв'язок педагогіки вищої школи з іншими науками.

Структура особистості та її психологічні характеристики. Сутність поняття «формування» та «розвиток». Фактори розвитку особистості (спадковість, середовище, активність). Значення для педагогіки вчення про завдання всебічного розвитку особистості. Освіта – провідний чинник виховання фахівця. Сучасні завдання та зміст всебічного розвитку студентів. Юнацький вік, його особливості. Особливості розвитку інтелекту, мислення, пам'яті, уваги. Індивідуальність. Соціалізація особистості у студентському віці.

Сутність педагогічної діяльності, її види. Функції викладача. Структурні елементи педагогічної діяльності та її характер. Специфіка професійної педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти. Функціональні компоненти педагогічної діяльності. Завдання, права та обов'язки викладача ЗВО. Роль і значення культури освітян у становлення демократичної держави. Стиль педагогічної діяльності. Вимоги до особистості викладача. Шляхи формування загальної і педагогічної культури викладача ЗВО.

Питання для самопідготовки за темою1

1. Категорії педагогіки вищої школи.
2. Джерела педагогіки вищої школи.
3. Місце педагогіки вищої школи у системі педагогічних наук.
4. Предмет педагогіки вищої школи.
5. Завдання педагогіки вищої школи.
6. Функції педагогіки вищої школи.
7. Тенденції розвитку педагогіки вищої школи.
8. Сутність педагогічного процесу у вищій школі.
9. Об'єкт педагогіки вищої школи.
10. Поняття «формування» та «розвиток».
11. Фактори розвитку особистості.
12. Студентство як соціальна група.
13. Права студентства.
14. Обов'язки студентства.
15. Психологічні особливості студентського віку.
16. Типології студентства.
17. Адаптації студента до навчання у ЗВО.

18. Педагогічна діяльність у ЗВО.
19. Функції викладача ЗВО.
20. Права і обов'язки викладачів ЗВО.
21. Компоненти праці викладача.
22. Типи спілкування викладачів зі студентами.
23. Стили педагогічного спілкування.
24. Педагогічна майстерність.
25. Педагогічна культура.

Тема 2. *Теорії наукового пізнання. Нормативно-правова база освітньої галузі України. Зміст освіти і зміст навчання у сучасній вищій школі. Процес навчання, його структура. Закономірності, принципи та правила навчання.*

Сутність та поняття про «наукове пізнання». Теорії пізнання, їх характеристика. Методи наукового пізнання, їх характеристика. Національна рамка кваліфікацій. Поняття «копетентності» та «компетенції».

Нормативно-правові документи про вищу освіту в Україні. Поняття про «зміст освіти», основні цілі, завдання і принципи розвитку змісту освіти, рівні формування. Теорії формування змісту освіти, вимоги до змісту, відбір змісту освіти. Компоненти змісту освіти. Поняття про «зміст навчання». Нормативно-правові документи, в яких відображено зміст навчання. Сучасні підходи до формуванні змісту навчання у підготовці фахівців та професіоналів. Формування змісту освіти з позицій копетентнісного підходу.

Основні компоненти процесу навчання (цільовий, стимулююче-мотиваційний, змістовний, операційно-дійовий, контрольнo-регулюючий, оціночно-результативний), основні функції навчання (освітня, виховна, розвиваюча). Психофізіологічні закономірності процесів формування знань, умінь та навичок. Етапи навчання, їх взаємозалежність.

Поняття «правила», «закономірності» та «принципи» навчання, їх взаємозв'язок. Характеристика принципів навчання (науковості, систематичності і послідовності, доступності, зв'язку навчання з практикою, свідомості і активності у навчанні, наочності, міцності знань, умінь і навичок, індивідуального підходу, емоційності у навчанні, виховуючого навчання).

Питання для самопідготовки за темою 2

1. Пізнання, творчість і параметри, що їх характеризують.
2. Класифікація методів наукового пізнання.
3. Абстрагування та конкретизація.
4. Аналіз та синтез.
5. Індукція та дедукція.
6. Формалізація.
7. Алгоритмізація та моделювання.
8. Розпізнавання образів.
9. Експертна оцінка.
10. Наукові методи емпіричного дослідження.

11. Національна рамка кваліфікацій.
12. Поняття «копетентності» та «компетенції».
13. Нормативно-правові документи, що обґрунтовують зміст освіти у вищій школі України.
14. Сутність змісту освіти.
15. Теорії формування змісту освіти, вимоги до змісту, відбір змісту освіти.
16. Компоненти змісту освіти.
17. Сучасні напрями оновлення змісту освіти вищої школи.
18. Поняття компетентнісного підходу.
19. Компетентністний підхід у формуванні змісту освіти.
20. Мета вищої освіти.
21. Сутність педагогічного процесу в ЗВО.
22. Структурні компоненти системи, в якій здійснюється педагогічний процес. Сутність та зв'язки між ними.
23. Домінуючі функції педагогічного процесу.
24. Основні завдання педагогічного процесу.
25. Найважливіші закономірності педагогічного процесу.
26. Суттєві протиріччя сучасного педагогічного процесу ЗВО.
27. Принципи, якими регулюється педагогічний процес.

Тема 3. Методи навчання. Закономірності розвитку навчально-пізнавальної діяльності студентів та шляхи її активізації. Контроль і оцінювання успішності у навчанні.

Поняття про методи та засоби навчання, класифікації методів навчання (методи на основі джерел знань, методи навчання на основі пізнавальної діяльності студентів), характеристика методів навчання, ігрові методи навчання, оптимальний вибір методів навчання.

Поняття «форма організації навчання», поняття «форма навчання», класифікації форм навчання та організації навчання. Види навчальних занять у ЗВО і їх характеристика. Лекційно-семінарська системи навчання.

Поняття «засоби навчання». Мета та місце засобів унаочнення в системі засобів навчання, їх класифікація. Наочність як основа для відображення змісту навчання. Засоби унаочнення, їх класифікація. Вимоги до підготовки та використання засобів унаочнення.

Поняття про «навчальний процес». Організація навчального процесу. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів. Поняття «діяльність», «активність», «активізація», «навчальна діяльність», «навчально-пізнавальна діяльність». Поетапний розвиток навчально-пізнавальної діяльності. Умови активізації навчально-пізнавальної діяльності. Шляхи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Поняття «контроль», функції контролю (навчальна, діагностична, виховна, розвиваюча, стимулююча, управляюча, оцінююча, прогностична), види контролю (попередній, тематичний поточний, періодичний, підсумковий), принципи

контролю (об'єктивність, індивідуальний характер, систематичність, різноманітність форм, достатня кількість даних для оцінки, тематична спрямованість, об'єктивність, єдність вимог, етичність, оптимальність, всебічність), критерії оцінки (обсяг, глибина, міцність, оперативність знань), рівні знань (репродуктивний, реконструктивний, творчий), норми оцінки, компоненти контролю (перевірка, оцінка, облік).

Питання для самопідготовки за темою 3

1. Поняття «дидактики вищої школи» та її основні категорії.
2. Завдання дидактики вищої школи.
3. Загальні закономірності навчання у дидактиці вищої школи.
4. Система принципів навчання.
5. Принцип єдності освітніх, розвивальних і виховних функцій навчання.
6. Напрями реалізації принципу забезпечення органічної єдності теоретичної і практичної підготовки фахівців вищої кваліфікації.
7. Класифікації методів навчання.
8. Зв'язок між наочними, словесними і практичними методами навчання.
9. Види організаційних форм навчання в ЗВО.
10. Види лекцій та їх особливості.
11. Дидактичні вимоги до лекції.
12. Відмінність між семінарським, лабораторним та практичним заняттями.
13. Поняття «засоби навчання».
14. Правила проведення семінарського, лабораторного та практичного заняття.
15. Теоретичні засади активізації навчальної діяльності.
16. Структура активності.
17. Характеристика навчально-пізнавальної діяльності.
18. Активні форми організації навчання в ЗВО.
19. Методи активізації навчання студентів у ЗВО.
20. Прийоми і засоби активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.
21. Шляхи і умови активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.
22. Педагогічні технології у вищій школі.
23. Сутність поняття «контроль».
24. Функції та принципи контролю.
25. Види контролю.
26. Критерії оцінки знань студентів.
27. Рівні знань студентів.
28. Форми та методи перевірки ЗУН студентів.
29. Тестовий контроль знань студентів.

Тема 4. Формування ціннісного світогляду особистості студента. Діяльність наставника академічної групи.

Поняття «виховання», «самовиховання», «перевиховання», «вихованість». Особливості процесу виховання (багатофакторність, довготривалість, ступеневий

характер, концентризм, двосторонність, активність, керованість, поступове виявлення результатів виховання та його спрямованість у майбутнє, неперервність та інші). Структурні елементи процесу виховання (мета, зміст, завдання, форми, методи, засоби, результати виховання), його рушійні сили, внутрішні та зовнішні суперечності, компоненти процесу виховання (свідомість особистості, її емоційно-почуттєва сфера, навички і звички поведінки) та етапи процесу виховання. Концепція національного виховання. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання. Поняття «закономірності виховання» та «принципи виховання». Характеристика основних принципів виховання.

Поняття про зміст виховання. Особливості змісту виховання у ЗВО. Базова культура особистості: зміст і шляхи формування. Поняття про «напрями виховання». Зміст громадянського, розумового, морального, правового, естетичного, фізичного, екологічного, статевого, трудового, економічного виховання. Шляхи реалізації змісту основних напрямків виховання (виховання в процесі вивчення навчальних дисциплін, у позааудиторній виховній роботі, виховання студентів шляхом їх залучення до різних видів спільної діяльності, використання виховних впливів сім'ї та громадськості в реалізації напрямків виховної роботи).

Питання для самопідготовки за темою 4

1. Сутність процесу виховання.
2. Поняття «виховання», «самовиховання», «перевиховання», «вихованість».
3. Особливості процесу виховання.
4. Структурні елементи виховання.
5. Етапи процесу виховання.
6. Концепція національного виховання.
7. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.
8. Поняття «закономірності виховання» та «принципи виховання». Характеристика основних принципів виховання.
9. Зміст виховання.
10. Основні напрями виховання у вищій школі.

Тема 5. Студентський колектив. Лідер і лідерство в колективі.

Поняття «метод виховання» та «прийом виховання». Класифікація методів виховання (методи формування свідомості особистості; методи формування досвіду суспільної поведінки і діяльності; методи стимулювання поведінки і діяльності вихованців; методи контролю і аналізу ефективності виховного процесу). Характеристика методів виховання: методи формування свідомості особистості (бесіда, лекція, дискусія, метод прикладу, навіювання, переконання та інші); методи формування досвіду поведінки (педагогічна вимога, громадська думка, тренування, прогнозування, доручення, створення виховуючих ситуацій); методи стимулювання поведінки і діяльності (змагання, гра, заохочення, покарання); методи контролю і аналізу ефективності виховного процесу (педагогічне спостереження, бесіда, опитування, аналіз результатів діяльності

здобувачів освіти). Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.

Позааудиторна та позавишівська виховна робота, її завдання, зміст та принципи організації. Особливості масових організаційних форм виховної роботи (тематичних вечорів, конференцій, конкурсів, олімпіад та інших); групових форм виховної роботи (гуртків, екскурсій, виховних аудиторних годин та інших); індивідуальних форм виховання. Виховна діяльність інших державних і недержавних установ.

Функції, завдання, напрямки та зміст педагогічної діяльності наставника студентської групи, планування виховної роботи з групою. Поняття «колектив», ознаки колективу як об'єднання людей на основі цілеспрямованої суспільно корисної спільної діяльності, функції та стадії розвитку студентського колективу, структура та різновиди студентського колективу, органи студентського самоврядування. Молодіжні організації. Їх роль у вихованні студентів.

Діагностика і вимірювання вихованості. Критерії вихованості. Ступені вихованості. Методи діагностики вихованості. Соціометричний тест. Обробка результатів дослідження та їх використання у виховному процесі.

Питання для самопідготовки за темою 5

1. Поняття «метод виховання» та «прийом виховання».
2. Класифікація методів виховання, їх характеристика.
3. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.
4. Позааудиторна та позавишівська виховна робота, її завдання, зміст та принципи організації.
5. Поняття «форма виховної роботи».
6. Організаційні форми виховання у ЗВО.
7. Найбільш поширені форми масової виховної роботи.
8. Структура і зміст виховної години.
9. Функції, завдання, напрямки та зміст педагогічної діяльності наставника студентської групи.
10. Планування виховної роботи з групою.
11. Поняття «колектив», ознаки колективу.
12. Функції та стадії розвитку студентського колективу.
13. Структура та різновиди студентського колективу, органи студентського самоврядування.
14. Молодіжні організації, їх роль у вихованні студентів.
15. Діагностика і вимірювання вихованості.
16. Критерії вихованості.
17. Ступені вихованості.
18. Методи діагностики вихованості.
19. Соціометричний тест.
20. Обробка результатів дослідження та їх використання у виховному процесі.

Модуль 2. Управління закладами вищої освіти

Тема 6. Світові та національні тенденції управління розвитком освіти. Правові засади реалізації управлінських функцій у закладі освіти.

Сучасні проблеми розвитку світу. Основні типи держав. Передумови виникнення економіки знань. Освіта і наука в світі та українському суспільстві. Основні теоретико-методологічні підходи до творення законодавства про освіту. Конституція і Закони України про освіту.

Історичні витоки законодавства України про освіту. Роль і місце керівника закладу освіти в реалізації законодавства про освіту. Поняття суб'єктів господарювання, які надають послуги у сфері освіти. Функціональні обов'язки, контракти та посадові інструкції. Структура управління закладом освіти. Особливості діяльності суб'єктів господарювання, які надають послуги у сфері освіти.

Питання для самопідготовки за темою 6

1. Розкрити вплив глобальних викликів на освіту та науку в світі й українському суспільстві.
2. Описати значення економіки знань у контексті глобалізаційних процесів.
3. Проаналізувати динаміку витрат на освіту в бюджетах останніх років. Які висновки можна зробити?
4. Чому країни, які часто мають хороші природні ресурси, землі, не завжди стають світовими лідерами? Навести приклади таких країн, а також держав, які без природних багатств досягли значних успіхів.
5. Чи є доцільним в Україні введення плати за навчання в старшій школі? Відміна положень ст. 53 Конституції України щодо обов'язковості середньої освіти.
6. Які загрози несе суспільству розвиток технологій, підвищення ролі штучного інтелекту? Оцінка цих загроз у працях Ю. Н. Харарі.
7. Проаналізуйте табл. «Етапи розвитку суспільства і комунікацій». Чому прискорений розвиток науково-технічного прогресу спостерігався в останні роки (XIX–XX ст.)?
8. Обґрунтувати основні принципи освітньої діяльності (відповідно до Закону України «Про освіту»).
9. Розповісти про законодавчі підходи до місця і ролі керівника закладу освіти.
10. Охарактеризувати вимоги до керівника закладу освіти згідно з Законом України «Про освіту».
11. Викласти зміст Кодексу законів про працю України (КЗППУ) щодо форми прийому на роботу.
12. Описати права, завдання та обов'язки керівника закладу вищої освіти.
13. Охарактеризувати структуру керівництва університетом (на прикладі НУБіП України).
14. Охарактеризувати функції ректорату.
15. Що таке посадові обов'язки працівника? Яка їхня структура?
16. У чому особливості порядку обрання та діяльності керівника закладу вищої освіти порівняно з керівником школи чи училища?

17. Чим викликана, на Ваш погляд, необхідність демократизації життя закладів освіти?

18. Охарактеризувати класифікації суб'єктів господарювання, які надають послуги в сфері освіти.

Тема 7. *Вплив процесів європейської та світової інтеграції на законодавче забезпечення розвитку вищої освіти України. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності закладів вищої освіти України.*

Сучасний стан вищої освіти в Європі і світі. Законодавство України про вищу освіту. Національна рамка кваліфікацій. Управління закладом вищої освіти (ЗВО). Професійне самовдосконалення керівника ЗВО. Шляхи модернізації та головні напрямки інноваційного розвитку вищої освіти. Законодавче забезпечення наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності у ЗВО.

Головні напрямки розвитку вищої освіти України. Особливості нового Закону України «Про вищу освіту» 2014 року. Програма розвитку університетів наук про життя в рамках програми «Європа – 2020». Стратегічна програма розвитку НУБіП України «Голосіївська ініціатива – 2020».

Питання для самопідготовки за темою 7

1. Розкрити сучасний стан вищої освіти в Європі і світі.
2. У чому відмінність між університетами США, Європи і України? Що між ними спільного?
3. Опрацювати в новому Законі України «Про вищу освіту» розділ, присвячений управлінню освіти.
4. Охарактеризувати особливості керівництва закладом вищої освіти.
5. Охарактеризувати Національну рамку кваліфікацій. Які її рівні охоплює забезпечує вища освіта?
6. Проаналізувати міжнародну класифікацію професій. До яких галузей освіти і які кваліфікації забезпечуються в НУБіП?
7. Обґрунтувати основні напрями інноваційного розвитку і шляхи модернізації та оновлення вищої освіти України.
8. У чому полягає сутність терміна «нова економіка освіти»? Що потрібно зробити для зацікавлення бізнесу в розвитку освіти?
9. Охарактеризувати зміни, передбачені новим Законом України «Про вищу освіту» (2014).
10. Описати роль і місце Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. Яка його взаємодія з ЗВО?
11. Охарактеризувати напрями розвитку НУБіП України відповідно до програми «Голосіївська ініціатива – 2020».
12. Яка роль студентського самоврядування в підвищенні якості освітнього процесу?
13. Назвати основні напрями розвитку, які впливають на майбутнє світу, кожної країни. Прокоментуйте роль жінки в керівній ланці країни (напрямок № 9).

Тема 8. *Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти. Зарубіжний досвід функціонування та законодавчого забезпечення діяльності закладів освіти.*

Законодавство України, яке регулює фінансово-господарську діяльність ЗО. Правове регулювання фінансово-господарської діяльності ЗО. Нормативно-правові акти з охорони праці та організаційні засади працевохоронної роботи.

Сучасні тренди розвитку вищої освіти в Європі і світі. Університет штату Айова – класичний університет Америки. Україна і Болонський процес.

Питання для самопідготовки за темою 8

1. Проаналізувати Бюджетний кодекс України, Податковий кодекс України, Земельний кодекс України та інші нормативноправові документи, що регламентують фінансово-господарську діяльність закладів освіти.
2. Визначити, що важливіше для державних та комунальних закладів освіти: бути бюджетною установою чи отримувачем коштів?
3. Визначити джерела надходжень закладу освіти, які б поповнювали його бюджет.
4. Ознайомитися з нормативно-правовими актами з охорони праці та організаційними засадами працевохоронної роботи.
5. Чи повинні державні та комунальні заклади освіти сплачувати податок на землю?
6. З якою метою створюють фонди розвитку освіти, благодійницькі фонди?
7. Які напрями наукової, інноваційної діяльності можуть істотно поповнити бюджет університету?
8. Які статті кошторису університету є захищеними?
9. Чи вилучають в бюджет держави кошти, які університет отримав за надання освітніх послуг у кінці бюджетного року?
10. Охарактеризувати сучасні тенденції розвитку вищої освіти в провідних країнах Європи та світу.
11. Розкрити особливості модернізації вищої освіти України відповідно до Болонського процесу.
12. Порівняти структуру, видатки бюджету НУБіП України і Університету штату Айова. Які висновки можна зробити на основі такого аналізу?
13. Охарактеризувати аграрну освіту Німеччини. В чому її відмінність від української?
14. Проаналізувати зміни, що відбулися в освіті України після підписання Болонської Угоди. Які тенденції можна визначити?

Тема 9. *Організаційно-педагогічні основи управління та самоменеджменту в діяльності керівника закладу освіти. Прийняття управлінських рішень у закладі освіти.*

Історія виникнення науки управління. Сучасні вимоги до керівника (Good to Great). Закони самоуправління. Самоменеджмент, тайм-менеджмент у діяльності керівника закладу освіти. Управлінська діяльність керівника, моделі управління освітніми установами, організація праці і робочого місця. Основні організаційні форми управління закладами освіти. Критерії оцінювання управлінської діяльності керівника закладу освіти. Планування роботи закладу освіти.

Управлінські рішення, їхня сутність, функції, вимоги до них та різновиди. Етапи прийняття управлінських рішень. Альтернативні рішення. Індивідуальний та колегіальний підхід до прийняття управлінських рішень у закладі освіти. Контроль за виконанням управлінських рішень.

Питання для самопідготовки за темою 9

1. Ознайомитися з основними теоріями управління соціальними системами. Охарактеризувати спеціальні закони управління.

2. Описати основні моделі управління освітніми установами.

3. Що таке самоменеджмент, особистий план розвитку.

4. Назвати найбільш поширені технології ефективного управління часом. Що таке тайм-менеджмент?

5. Назвати найбільш поширені технології ефективного використання часу («Альп», «Дерево цілей», система Франкліна, АБВГД-аналіз та ін.).

6. Охарактеризувати організаційні форми управління закладу освіти та критерії оцінювання управлінської діяльності керівника закладу освіти.

7. Обґрунтувати особливості планування роботи закладу освіти. Розробити план роботи закладу освіти (за вибором студента) на вересень (початок навчального року) та червень (завершення навчального року).

8. Опрацювати тест на уміння делегувати доручення.

9. Чому кращі менеджери світових фірм віддають перевагу дисципліні людей, мислення та дій?

10. Які основні розділи плану роботи університету?

11. Ознайомитися з працею Джима Коллінза «Від хорошого до великого». Чому в процесі створення успішної фірми на перше місце ставлять підбір команди, однодумців, а не вироблення стратегії розвитку?

12. Що означають вирази «дивитися у вікно» чи «дивитися в дзеркало»?

13. Чому керівники 5-го рівня не поспішають зі змінами, реформами, а спочатку зосереджуються на ліквідації недоліків?

14. Що таке управлінське рішення? Навести приклад управлінського рішення в закладі освіти.

15. Розкрити сутність управлінських рішень та вимоги до їх прийняття.

16. Обґрунтувати етапи прийняття управлінських рішень.

17. Навести приклади об'єктивних і суб'єктивних чинників, що впливають на прийняття управлінських рішень.

18. Як впливає психологічний стан, характер керівника на рішення?

19. Порівняти індивідуальний та колегіальний підхід до прийняття управлінських рішень у закладі освіти.

20. Які рішення є більш ефективними – колегіальні чи індивідуальні?
21. Описати сутність і вимоги до контролю за виконанням управлінських рішень.
22. Чому в університетських колективах слід більше уваги надавати колегіальним формам прийняття рішень?
23. Підготувати план виконання рішення (підготовка Дня знань, випускного вечора та ін.).

Тема 10. Професійні вимоги до керівника закладу освіти. Етика керівника закладу освіти.

Основні вимоги та професійно-кваліфікаційна характеристика, психограма керівника закладу освіти. Роль іміджу керівника. Стиль керівництва закладом освіти. Типологія стилів лідерства. Принципи і прийоми в діяльності керівника.

Етичні проблеми навчально-виховного процесу. Етичні стосунки в навчальному закладі. Професійна етика керівника закладу освіти. Модель професійної етики керівника. Типи та класифікація конфліктів, стилі поведінки особистості в конфлікті. Аналіз та культура розв'язання конфліктів.

Питання для самопідготовки за темою 10

1. Назвати вимоги до професії за Є. Клімовим.
2. Назвати вимоги до професії за К. Платоновим.
3. Розкрити сутність понять професіограма і психограма.
4. Скласти перелік норм і вимог, яким повинен відповідати керівник закладу освіти.
5. Описати складники іміджу керівника закладу освіти.
6. Охарактеризувати стилі керівництва відповідно до різних їх класифікацій (автократичний, демократичний, ліберальний).
7. Охарактеризувати сильні і слабкі сторони наведених прийомів управління колективом.
8. Охарактеризувати типи «важких керівників».
6. Назвати основні складники піраміди потреб людини за А. Маслоу.
7. Виділити найголовніші потреби людини, враховуючи які керівник може мати підтримку в колективі. Доведіть свою позицію, спираючись на власний досвід.
8. Описати характеристику керівника 5-го рівня за Дж. Коллінзом.
9. Розкрити сутність поняття етика та охарактеризувати структуру етики як науки.
10. Навести класифікацію етичних цінностей.
11. Обґрунтувати принципи етичних відносин у межах освітніх організацій.
12. Визначити особливості професійної етики керівника закладу освіти.
13. Охарактеризувати рівні моральної свідомості особистості.

14. Обґрунтувати поняття «конфлікт», охарактеризувати його види та причини виникнення.
15. Схарактеризувати основні стилі поведінки особистості у конфліктній ситуації.
16. Навести приклади з власного життя щодо виникнення конфліктів, шляхів їх вирішення.
17. З якою метою в університеті запроваджено урочисту присягу студента?
18. Охарактеризувати основні положення Етичного кодексу науково-педагогічного працівника НУБіП України.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових частин і тем	Кількість годин											
	денна форма				заочна форма				вечірня форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	П	с.р.		л	п	с.р.
Модуль 1. Педагогіка вищої школи												
Тема 1. Педагогіка вищої школи як галузь педагогіки. Студент закладу вищої освіти як об'єкт і суб'єкт навчання. Викладач закладу вищої освіти як організатор освітнього процесу ЗВО.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 2. Теорії наукового пізнання. Нормативно-правова база освітньої галузі України. Зміст освіти і зміст навчання у сучасній вищій школі. Процес навчання, його структура. Закономірності, принципи та правила навчання.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 3. Методи навчання. Закономірності розвитку навчально-пізнавальної діяльності студентів та шляхи її активізації. Контроль і оцінювання успішності у навчанні.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 4. Формування ціннісного світогляду особистості студента. Діяльність наставника академічної групи.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 5. Студентський колектив. Лідер і лідерство в колективі.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Модуль 2. Управління закладами вищої освіти												
Тема 6. Світові та національні тенденції управління розвитком освіти. Правові засади реалізації управлінських функцій у закладі освіти.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 7. Вплив процесів європейської та світової інтеграції на законодавче	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8

забезпечення розвитку вищої освіти України. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності закладів вищої освіти України.												
Тема 8. Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти. Зарубіжний досвід функціонування та законодавчого забезпечення діяльності закладів освіти.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 9. Організаційно-педагогічні основи управління та самоменеджменту в діяльності керівника закладу освіти. Прийняття управлінських рішень у закладі освіти.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 10. Професійні вимоги до керівника закладу освіти. Етика керівника закладу освіти.	12	2	2	8	12	2	2	8	12	2	2	8
Усього годин	120	20	20	80	120	20	20	80	120	20	20	80

4. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вища школа і педагогіка вищої школи України на сучасному етапі. Студент та викладач як суб'єкти педагогічної взаємодії.	2
2.	Теорії наукового пізнання , їх характеристика. Сучасні підходи до формування змісту навчання у вищій школі. Процес навчання, його структура. Закономірності, принципи та правила навчання.	2
3.	Форми та методи навчання . Закономірності розвитку навчально-пізнавальної діяльності студентів та шляхи її активізації. Контроль і оцінка знань, умінь і навичок студентів.	2
4.	Процес та зміст виховання у ЗВО. Закономірності та принципи виховної роботи.	2
5.	Основні методи та організаційні форми виховання у закладах вищої освіти. Робота наставника студентської групи.	2
6.	Світові та національні тенденції управління розвитком освіти. Правові засади реалізації управлінських функцій у закладі освіти.	2

7.	Вплив процесів європейської та світової інтеграції на законодавче забезпечення розвитку вищої освіти України. Законодавче та нормативно-правове забезпечення діяльності закладів вищої освіти України.	2
8.	Правове забезпечення фінансово-господарської діяльності та організації охорони праці в закладах освіти. Зарубіжний досвід функціонування та законодавчого забезпечення діяльності навчальних закладів.	2
9.	Організаційно-педагогічні основи управління та самоменеджменту в діяльності керівника закладу освіти. Прийняття управлінських рішень у закладі освіти.	2
10.	Професійні вимоги до керівника закладу освіти. Етика керівника закладу освіти.	2
Разом		20

5. Контрольні питання

Перелік питань з дисципліни

«Педагогіка та управління закладами вищої освіти»

- Основні педагогічні категорії («виховання», «навчання», «освіта»).
- Педагогіка як наука.
- Система педагогічних наук.
- Педагогіка вищої школи як галузь педагогіки, предмет та завдання.
- Сутність педагогічного процесу у вищій школі та його закономірності.
- Зв'язок педагогіки вищої школи з іншими науками.
- Структура особистості та її психологічні характеристики.
- Сутність поняття «формування» та «розвиток».
- Фактори розвитку особистості (спадковість, середовище, активність).
- Значення для педагогіки вчення про завдання всебічного розвитку особистості.
- Освіта – провідний чинник виховання фахівця.
- Сучасні завдання та зміст всебічного розвитку студентів.
- Юнацький вік, його особливості.
- Особливості розвитку інтелекту, мислення, пам'яті, уваги.
- Індивідуальність.
- Соціалізація особистості у студентському віці.
- Сутність педагогічної діяльності, її види.
- Функції викладача.
- Структурні елементи педагогічної діяльності та її характер.
- Специфіка професійної педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти.
- Функціональні компоненти педагогічної діяльності.
- Завдання, права та обов'язки викладача ЗВО.
- Роль і значення культури освітян у становленні демократичної держави.

24. Стиль педагогічної діяльності.
25. Вимоги до особистості викладача.
26. Шляхи формування загальної і педагогічної культури викладача ЗВО.
27. Сутність та поняття про «наукове пізнання».
28. Теорії наукового пізнання, їх характеристика.
29. Методи наукового пізнання, їх характеристика.
30. Національна рамка кваліфікацій.
31. Поняття «компетентності» та «компетенції».
32. Нормативно-правові документи про вищу освіту в Україні.
33. Поняття про «зміст освіти», основні цілі, завдання і принципи розвитку змісту освіти, рівні формування.
34. Теорії формування змісту освіти, вимоги до змісту, відбір змісту освіти.
35. Компоненти змісту освіти.
36. Поняття про «зміст навчання».
37. Нормативно-правові документи, в яких відображено зміст навчання.
38. Сучасні підходи до формуванні змісту навчання у підготовці фахівців та професіоналів.
39. Поняття «компетентності» та «компетенції».
40. Формування змісту освіти з позицій компетентнісного підходу.
41. Основні компоненти процесу навчання.
42. Основні функції навчання.
43. Психофізіологічні закономірності процесів формування знань, умінь та навичок.
44. Етапи навчання, їх взаємозалежність.
45. Поняття «правила», «закономірності» та «принципи» навчання, їх взаємозв'язок.
46. Характеристика принципів навчання.
47. Поняття про методи та засоби навчання, класифікації методів навчання.
48. Характеристика методів навчання, ігрові методи навчання, оптимальний вибір методів навчання.
49. Поняття «форма організації навчання», «форма навчання».
50. Класифікації форм навчання та організації навчання.
51. Види навчальних занять у ЗВО і їх характеристика.
52. Лекційно-семінарська системи навчання.
53. Поняття «засоби навчання».
54. Мета та місце засобів унаочнення в системі засобів навчання, їх класифікація.
55. Наочність як основа для відображення змісту навчання.
56. Засоби унаочнення, їх класифікація.
57. Вимоги до підготовки та використання засобів унаочнення.

58. Поняття про «навчальний процес». Організація навчального процесу.
59. Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів.
60. Поняття «діяльність», «активність», «активізація», «навчальна діяльність», «навчально-пізнавальна діяльність».
61. Поетапний розвиток навчально-пізнавальної діяльності.
62. Умови активізації навчально-пізнавальної діяльності.
63. Шляхи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.
64. Поняття «контроль», функції контролю.
65. Види контролю, принципи контролю.
66. Критерії оцінки, рівні знань, норми оцінки, компоненти контролю.
67. Поняття «виховання», «самовиховання», «перевиховання», «вихованість».
68. Особливості процесу виховання.
69. Структурні елементи процесу виховання, його рушійні сили, внутрішні та зовнішні суперечності, компоненти процесу виховання та етапи процесу виховання.
70. Концепція національного виховання.
71. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.
72. Поняття «закономірності виховання» та «принципи виховання».
73. Характеристика основних принципів виховання.
74. Поняття про зміст виховання.
75. Особливості змісту виховання у ЗВО.
76. Базова культура особистості: зміст і шляхи формування.
77. Поняття про «напрями виховання».
78. Зміст громадянського, розумового, морального, правового, естетичного, фізичного, екологічного, статевого, трудового, економічного виховання.
79. Шляхи реалізації змісту основних напрямків виховання.
80. Поняття «метод виховання» та «прийом виховання».
81. Класифікація методів виховання.
82. Характеристика методів виховання.
83. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання.
84. Позааудиторна та позавузівська виховна робота, її завдання, зміст та принципи організації.
85. Особливості масових організаційних форм виховної роботи
86. Особливості групових форм виховної роботи.
87. Особливості індивідуальних форм виховання.
88. Виховна діяльність державних і недержавних установ.
89. Функції, завдання, напрями та зміст педагогічної діяльності наставника студентської групи.
90. Планування виховної роботи з групою.

91. Поняття «колектив», ознаки колективу як об'єднання людей на основі цілеспрямованої суспільно корисної спільної діяльності.
92. Функції та стадії розвитку студентського колективу.
93. Структура та різновиди студентського колективу.
94. Органи студентського самоврядування.
95. Молодіжні організації. Їх роль у вихованні студентів.
96. Діагностика і вимірювання вихованості. Критерії вихованості. Ступені вихованості. Методи діагностики вихованості.
97. Соціометричний тест. Обробка результатів дослідження та їх використання у виховному процесі.
98. Функції, завдання, напрямки та зміст педагогічної діяльності наставника студентської групи.
99. Планування виховної роботи з групою.
100. Поняття «колектив», ознаки колективу як об'єднання людей на основі цілеспрямованої суспільно корисної спільної діяльності.
101. Функції та стадії розвитку студентського колективу.
102. Структура та різновиди студентського колективу.
103. Органи студентського самоврядування.
104. Молодіжні організації. Їх роль у вихованні студентів.
105. Діагностика і вимірювання вихованості.
106. Критерії вихованості. Ступені вихованості.
107. Методи діагностики вихованості.
108. Соціометричний тест. Обробка результатів дослідження та їх використання у виховному процесі.
109. Вплив глобальних викликів на освіту та науку в світі й українському суспільстві.
110. Значення економіки знань у контексті глобалізаційних процесів.
111. Роль освіти і науки в світі та українському суспільстві.
112. Основи творення законодавства про освіту.
113. Основні принципи освіти (відповідно до Закону України «Про освіту»).
114. Права та обов'язки учасників освітнього процесу.
115. Класифікація суб'єктів господарювання, які надають послуги у сфері освіти.
116. Правове регулювання фінансово-господарської діяльності закладів освіти.
117. Особливості керівництва закладом вищої освіти.
118. Зміни, передбачені новим Законом України «Про вищу освіту» (2014 р.).
119. Стратегія розумного, стійкого і всеосяжного зростання «Європа – 2020» (наукова складова «Горизонт – 2020»).
120. Напрями розвитку НУБіП України відповідно до програми «Голосіївська ініціатива – 2020».
121. Принципи інноваційної діяльності (за Й. Шумпетером).

122. Законодавче забезпечення й сучасні проблеми вищої освіти.
123. Головні напрямки інноваційного розвитку і шляхи модернізації та оновлення вищої освіти України.
124. Національна рамка кваліфікацій: мета, структура.
125. Нормативно-правові акти з охорони праці та організаційні засади працевохоронної роботи.
126. Сучасна система освіти в Європі і світі (країна на вибір студента).
127. Моделі дослідницьких університетів світу: гумбольдтська, нордична (скандинавська).
128. Критерії рейтингової оцінки університетської освіти.
129. Україна і Болонський процес.
130. Особливості нового Закону України «Про освіту».
131. Бюджетний кодекс та кошторис університету.
132. Податковий кодекс та особливості оподаткування закладів освіти.
133. Актуальні тенденції розвитку законодавства України про освіту.
134. Система державних органів управління освітою та їх функції.
135. Законодавчий фундамент діяльності керівника закладу освіти.
136. Вивчення особистості в системі управління.
137. Організація праці і робочого місця керівника.
138. Критерії оцінювання управлінської діяльності керівника закладу освіти.
139. Сутність поняття «управлінське рішення».
140. Управлінське рішення як складова управлінського циклу.
141. Механізм розробки та впровадження управлінських рішень.
142. Етапи прийняття управлінських рішень.
143. Фактори, що впливають на прийняття управлінських рішень.
144. Моделі прийняття управлінських рішень.
145. Організація виконання управлінських рішень.
146. Професійно-кваліфікаційна характеристика керівника закладу освіти.
147. Імідж керівника закладу освіти.
148. Сутність поняття стилю керівництва.
149. Класифікація стилів управління, їх характеристика.
150. Умови формування індивідуального стилю управління керівника закладу освіти.
151. Гендерний аспект стилів керівництва у закладах освіти.
152. Професійна етика керівника закладу освіти. Аналіз та культура розв'язання конфліктів.
153. Фактори дотримання ділової етики та етикету в освітньому середовищі.

6. Методи навчання

Словесні (розповідь, пояснення, лекційний метод), практичні (вправа, практична робота), наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне

спостереження). Окрім цього широко використовуються: дискусія, case-study, аналіз педагогічних ситуацій, ігрове проектування; проблемне навчання.

7. Форми контролю

1. Поточний контроль для аспірантів *денної, заочної та вечірньої форм навчання* з дисципліни «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» проводяться у формах:

- 1) усне опитування;
- 2) виконання поточних контрольних робіт;
- 3) захист індивідуального завдання;
- 4) бліц-опитування.

2. Контроль засвоєння матеріалу здійснюється за допомогою тестового контролю.

3. Підсумковий семестровий контроль у формі:

– письмового заліку – для *слухачів денної, вечірньої та заочної форми навчання (перший семестр)*.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з освітнього компонента «Педагогіка та управління закладами вищої освіти» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної теми.

Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Залік	Всього
7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	30	100

8. Методичне забезпечення

Під час вивчення дисципліни використовуються такі нормативні документи: Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національна доктрина розвитку освіти ХХІ ст., Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття); Стратегія розвитку освіти в Україні на 2021–2031 роки; навчальний план, ОНП. Широко застосовуються посібники, словники, довідники, методична, наукова література; мультимедійні презентації; тести для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи здобувачів.

Рекомендована література

Основна:

1. Калашнікова Л. М., Жерновникова О. А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях: навч. посіб. Харків, 2016. 260 с.
2. Козлакова Г. О., Орос І. І., Силадій І. М. Педагогіка вищої школи: методичні рекомендації до вивчення дисципліни. Берегово: ЗУІФР, 2017. 32 с.
3. Навчальний посібник з дисципліни «Педагогіка вищої школи». Уклад. А. В. Лисенко. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 102 с.

4. Нагаєв В. М. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Харків: «Стильна типографія», 2019. 267 с.
5. Немченко С. Г., Крижко В. В., Шумілова І. Ф., Старокожко О. М., Голік О. Б. Педагогіка вищої школи: підруч. Бердянськ : БДПУ, 2020. 517 с.
6. Ніколаєнко С. М. Керівник закладу освіти (організаційно-педагогічні та правові основи управлінської діяльності) : підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : НУБіП України, 2019. 408 с.
7. Ніколаєнко С. М. Керівник навчального закладу: навч. посіб. Київ, НУБіП України, 2016. 172 с.
8. Педагогіка вищої школи: збірник тестових завдань. Уклад. В. І. Кобаль. Мукачево: МДУ, 2016. 74 с.
9. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / О. І. Федоренко, В. О. Тюріна, С. П. Гіренко, С. М. Бойко, М. О. Котелюх, П. Д. Червоний, О. В. Медведєва; за заг. ред. О. І. Федоренко. Харків: ФОП Бровін О.В., 2020. 240 с.
10. Педагогіка та психологія вищої школи (Частина І. Педагогіка вищої школи): хрестоматія ; навч. посібн. Уклад. Світлана Володимирівна Виговська; Оксана Вікторівна Васюк. Київ: ЦП «Компринт», 2017. 797 с.
11. Сопівник Р. В., Сопівник І. В., Варивода Н. А. Лідерологія: навчальний посібник. К.: “Компринт”, 2018. 488 с.
12. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни: навч. посіб. для підготовки докторів філософії. Уклад. І. О. Казак. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с.

Додаткова література

1. Андрущенко В., Свириденко Д. Академічна мобільність в українському просторі вищої освіти: реалії, виклики та перспективи розвитку. *Вища освіта України*, 2016. № 2. С. 5–11.
2. Андрущенко В., Силадій І. Поняття педагогічного дискурсу в сучасних наукових дослідженнях. *Вища освіта України*. 2018. № 1. С. 5–10.
3. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: підруч. Київ–Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2016. 412 с.
4. Васюк О., Виговська С. Соціометричне дослідження міжособистісних взаємин студентів академічної групи. *Молодь і ринок*. 2016. № 5 (136). С. 118–122.
5. Виховання особистості в контексті професійної підготовки студентів аграрних вищих навчальних закладів: колективна монографія / кол. авт.; за заг. ред. проф. С. М. Ніколаєнка. К. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2015. 400с.
6. Вірна Ж. П., Лазорко О. В., Пустовойт М. В. Особистісна безпека в структурі соціальної зрілості студентської молоді: теоретико-емпірична експлікація. *Психологічний часопис*. 2019. Т. 5. № 10. С. 115–130.

7. Гриньова М. В., Кононец Н. В. Дяченко-Богун М. М. Рибалко Л. М. Ресурсно-орієнтоване навчання студентів в умовах здоров'язбережувального освітнього середовища. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 72, № 4. С. 182–193.
8. Дебич М. А. Теоретичні засади інтернаціоналізації вищої освіти: міжнародний досвід: монографія. Ніжин: ПП Лисенко, 2019. 408 с.
9. Деркач Т. М., Деркач О. Д. Лекція-візуалізація як форма активізації пізнавальної діяльності студентів коледжу. *Освіта. Технікуми, коледжі*. 2016. № 3, 4 (41). С. 59–63.
10. Джадан О. І. Використання тестів як форма контролю знань студентів при вивченні гуманітарних дисциплін. *Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю*, м. Полтава, 22 березня 2018 р. Полтава, 2018. С. 72–75.
11. Димань Т. М., Боньковський О. А., Вовкогон А. Г. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: навч.-метод. посіб. БНАУ, 2017. Одеса: НУ «ОМА», 2017. 106 с.
12. Єрмаченко В. Є., Дериховська В. І Особливості трансформації світової системи вищої освіти у XXI столітті. *Економіка та суспільство*. 2017. № 10. С. 516–522.
13. Кондур О.С. Управління якістю освітніх систем в умовах глобалізації: теорія, методика організації, практика: монографія. Івано-Франківськ: НАІР, 2018. 488 с.
14. Малезик П. М. Формування дослідницької компетентності в студентів педагогічних навчальних закладів. *Теорія і практика використання інформаційних технологій в навчальному процесі: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.*, 30-31 травня 2017 р. Київ, 2017. С. 39–41.
15. Мойсеєнко Р. М. Активізація пізнавальної діяльності майбутніх фахівців засобами активних методів навчання в умовах університетської освіти. *Наукові записки. Серія «Педагогічні науки»*. 2017. 159, 97–103.
16. Наumenко Н. В. Напрями вдосконалення методик викладання навчальних дисциплін магістрам освітніх, педагогічних наук. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2021. №2, 49-57.
17. Ніколаєнко С. М. Дослідницькі університети у системі освіти та науки України. *Вища шк.* 2014. № 8. С. 7–15.
18. Ніколаєнко С. М., Шинкарук В. Д., Рудень Д. М., Сопівник Р. В., Сопівник І. В., Петрів Г. В., Кушнір А. О., Мойсєєв В. В., Давидова О. П. Програма виховання студента: “Фахівець, громадянин, патріот”. К.: “Комприт”, 2016. 74 с.
19. Освіта майбутнього: концепції, методи, підходи: колективна монографія / кол. авт. ; голов. ред. В. В. Любарець, О. В. Кендюхов, Н. В. Бахмат. Київ: Міленіум, 2020. 310 с.
20. Силадій І. М. Глобалізація системи освіти: механізми демократичної модернізації: монографія. Ужгород: РІК –У. 2020. 376 с.

21. Силадій І., Маринець Н. Професійні компетенції педагога – менеджера в управлінні освітнім процесом. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип. 1. С. 148–154.

22. Титова Н.М. Теоретико-методичні основи психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання: монографія. За ред. М. С. Корця. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 351 с.

23. Фурдуй С. Б. Компетентнісний підхід у вищій школі в Україні: розробка та впровадження ідей при підготовці фахівців соціальної сфери. *Молодий вчений*. 2017. № 3. С. 485–489.

24. Avineri N. Research Methods for Language Teaching: Inquiry, Process, and Synthesis. London: Macmillan Education, 2017. 236 p. 14.

25. Döring N., Bortz J. Forschungsmethoden und Evaluation in den Sozial und Humanwissenschaften. Berlin, Heidelberg: Springer (Springer-Lehrbuch), 2016. 1051 s.

26. Catroux M. Méthodologie de la recherche en didactique des langues : guide pratique. Les étapes clés d'un travail de recherche. Pour un usage en autonomie. Ellipses. 2018. 168 p.

Нормативні правові документи:

1. «Голосіївська ініціатива – 2025». URL : <https://nubip.edu.ua/node/3980>
2. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
4. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15#Text>
5. Стратегія розвитку освіти в Україні на 2021–2031 роки. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
6. Стратегія національно-патріотичного виховання на 2020–2025 рр. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286/2019#Text>

Інформаційні ресурси

1. Бюджетний кодекс України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія: навч. посіб. 2014. 416 с. URL: <http://distance.dnu.dp.ua/ukr/nmmateriali/documents/pedagogikavsh.pdf>
3. Глобальні проблеми і виклики XXI століття в кн. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності. URL: <http://library.if.ua/book/121/8047.html>
4. Європа 2020: нова стратегія розвитку. URL: <https://www.fra.org.ua/uk/an/publikatsii/analitika/ievropa-2020-nova-strategiehii-rozvitku>

5. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
6. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>
7. Закон України «Про позашкільну освіту». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>
8. Історія сучасного світу. URL: <http://www.history.vn.ua/book/suchasnogo/4.html>
9. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях: навч. посіб. Харків, 2016. 260 с. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1086/3/Калашнікова%20Л.%20М.%20С%20Жерновникова%20О.%20А.%20Педагогіка%20вищої%20школи%20у%20схемах%20і%20таблицях%20%20.pdf>
10. Квіт С. Потрібні зміни: зміст і завдання освітніх реформ [Електронний ресурс]. Українська правда, 27.01.2015. URL: <http://www.pravda.com.ua/articles/2015/01/27/7056516/>
11. Кремень В. Г. Освіта, особистість і соціальний поступ. *Доповідь на VI Українсько-польському форумі «Освіта для сучасності»*. URL : <http://naps.gov.ua/press/releases/777/>
12. Луговий В. І. Національна рамка кваліфікацій, які пов'язані з вищою освітою: стан і труднощі розроблення. URL: <http://www.tempus.org.ua/uk/national-team-here/219-nacionalna-ramka-kvalifikacij.html>
13. Педагогіка вищої школи : збірник тестових завдань з дисципліни. Укладач В. І. Кобаль. Мукачєво: МДУ, 2016. 74 с. URL: 123456789/740/1/Kobal%27%20V.M.%20NMV_zbirnyk%20testovykh%20zavdan%27.pdf
14. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
15. Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0969-01>
16. Постанова «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>
17. Рейтинг МОН – 2013. Національна система рейтингового оцінювання вищих навчальних закладів. URL: <http://timo.com.ua/node/11502>
18. Стояненко І. В. Формування економіки знань як реальність та необхідність сьогодення. *Ефективна економіка*. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1230>
19. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс]: навч. посіб. для підготовки докторів філософії. Уклад.: І. О. Казак. Київ: КІП ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с. URL : https://cpsm.kpi.ua/Doc/pvsh_lek_phd.pdf

20. Щур М. (2020). Якою буде вища освіта після COVID-19? URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/vyshcha-osvita-pisliakoronavirusu/30655858.html>
21. UIS. (2018). SDG 4 Data Book: Global education indicators 2018. Montreal, UIS. URL : <http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/sdg4-data-book-2018-en.pdf>.
22. EUROPE 2020. A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth. URL : <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%25>